

ISSN: 1991-3494 (Print)
ISSN: 2518-1467 (Online)

**SCIENTIFIC JOURNAL OF
PEDAGOGY AND ECONOMICS**

**№2
2026**

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

CENTRAL ASIAN ACADEMIC
RESEARCH CENTER

SCIENTIFIC JOURNAL OF PEDAGOGY AND ECONOMICS

PUBLISHED SINCE 1944

2 (420)

March – April 2026

ALMATY, 2026

EDITOR-IN-CHIEF:

ABYLKASSIMOVA Alma Yesimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of Central Asian Academic Research Center, Director of the Center for the Development of Pedagogical Education, Head of the Department of Methods of Teaching Mathematics, Physics and Computer Science at Abai KazNPU (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

SEMBIEVA Lyazzat Myktybekovna, Doctor of Economics, Professor of the Eurasian National University (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

EDITORIAL BOARD:

RICHELLE Marynowski, PhD in Education, Professor, Faculty of Education, University of Lethbridge, (Alberta, Canada), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

SHISHOV Sergey Evgenievich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education, Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Karaganda University named after E.A. Buketov (Karaganda, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-Chief of the journal "Standards and Monitoring in Education" (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

BULATBAEVA Kulzhanat Nurymzhanovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

PETR Hájek, PhD, Unicorn University, Associate Professor, Department of Finance, (Prague, Czech Republic), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

JUMAN Jappar, Doctor of Economics, Professor, Honorary Academician of Central Asian Academic Research Center, Honored Worker of Kazakhstan, Director of the Center for International Applied Research Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

LUKYANENKO Irina Grigorievna, Doctor of Economics, Professor, Head of Department of the National University of Kyiv-Mohyla Academy (Kyiv, Ukraine), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

YESIMZHANOVA Saira Rafihevna, Doctor of Economics, Professor of the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: «Central Asian Academic Research Center» LLP (Almaty).

The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan

№ KZ50VPY00121155, issued on 05.06.2025

Thematic focus: «*publication of the results of new achievements in the field of fundamental sciences*»

Periodicity: 6 times a year.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Central Asian Academic Research CenterB» LLP, 2026

БАС РЕДАКТОР:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Педагогикалық білім беруді дамыту орталығының директоры, Абай атындағы ҚазҰПУ математика, физика және информатиканы оқыту әдістемесі кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

СЕМБИЕВА Ләззат Мықтыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

РИШЕЛЬ Мариновски, білім беру саласындағы PhD, Летбридж университеті педагогика факультетінің профессоры, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және басқару университетінің кәсіби білім беру педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ӘБІЛДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар мен мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БОЛАТБАЕВА Күлжанат Нұрымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, Юникорн университеті, Қаржы департаментінің қауымдастырылған профессоры (Прага, Чехия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖҰМАН Жаппар, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, ҚР ҰҒА құрметті академигі, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қолданбалы зерттеулер орталығының директоры (Алматы, Қазақстан). <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилянская академия» ұлттық университеті кафедрасының меңгерушісі (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафиққызы, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Орталық Азия академиялық ғылыми орталығы» ЖШС (Алматы қ.).

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 05.06.2025 ж. берілген № **KZ50VPY00121155** мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *«іргелі ғылым салалары бойынша жаңа жетістіктердің нәтижелерін жариялау»*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Орталық Азия академиялық ғылыми орталығы» ЖШС, 2026

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования, заведующая кафедрой методики преподавания математики, физики и информатики КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

РИШЕЛЬ Мариновски, PhD в области образования, профессор факультета педагогики Летбриджского университета, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А. Букетова (Караганда, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, университет Юникорн, ассоциированный профессор Департамента финансов, (Прага, Чехия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖУМАН Жаппар, доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель Казахстана, почетный академик НАН РК, директор Центра Международных прикладных исследований Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ТОО «Центрально-азиатский академический научный центр» (г. Алматы).

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан

№ KZ50VPY00121155 выданное 05.06.2025 г.

Тематическая направленность: «публикация результатов новых достижений области фундаментальных наук».

Периодичность: 6 раз в год.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© ТОО «Центрально-азиатский академический научный центр», 2026

CONTENTS

PEDAGOGY

Aitimbaev A., Issayev M., Apendiyev T. Scientific and methodological opportunities for using archival materials in teaching the history of Kazakhstan in higher education institutions.....	19
Akhmetova G., Kabdusheva A., Mussina A. A quantitative study on university students' academic writing challenges and learning needs.....	40
Akhmetova Zh.A., Nurgali S., Nurmetova D. Pedagogical foundations of using digital resources in teaching academic writing.....	57
Bekbolat Zh., Zholmakhanova A., Yildirim S. Theoretical foundations of teaching M. Shokai's letters through a research-based approach.....	72
Berdenkulova A.Zh., Zhandavletova R.B., Nazarova G.A. A pedagogical model for improving educational quality through the "comfortable school - society - university" partnership.....	88
Duisenova G., Shyndaliyev N., Shadiyev R. Comparative analysis of traditional and virtualized programming education.....	104
Yeskendiroya A., Kassenova N., Nogoyev Y. Comparative analysis of texts created by AI and texts developed using quantization technology.....	121
Zhanysbekova Sh., Nurmakhanova Zh., Akasheva A. Actual problems of the formation of pragmatic competence: research based on the results of content analysis.....	136
Zulpykhar Zh.E., Kapanova D.E., Zhilmagambetova R.Z. Modern resources and technologies as a foundation for the development of teachers' professional competencies.....	153
Isaeva A., Ananyeva S. Axiological interpretation of the Kazakhstan theme in the works of K. Paustovsky: methodological approaches to teaching at the university.....	172
Kabzhalelov K.R., Korganbayeva Zh.K., Nurakhmetova A.R. Developing critical thinking through modern chatbots in chemistry education.....	190
Kazhenova Zh.S., Kydyralina L.M., Rakhmatullina Z.T. Problems of developing students' engineering skills.....	208

Kaldarova A., Vasquez M., Kulgildinova T. Developing students' profession-oriented speaking skills through ChatGPT.....	229
Kapbarova G.Sh., Gundogdu A., Baidalieva E.A. History teaching methodology: theoretical and practical foundations of the competency-based approach.....	243
Kozhakhanova L., Amirova A. Prospects for developing media literacy among primary school students.....	260
Kuzhagulova G., Sydykova R., Smailova M Features of education of national values in visually impaired students through Kazakh lyric songs.....	278
Markhmadova Zh.K., Kassymova G.K., Okenova B. Pedagogical aspects of developing and assessing the digital competence of pedagogy-psychologists.....	297
Mateyeva M., Yeralin K., Burkitbaev T. Training future teachers of artistic work for art-historical regional studies.....	318
Makhanov N., Nishanova K. Development of students' cognitive competencies through museum-based education: evidence from South Kazakhstan.....	333
Myrzagereikyzy G., Yermekova Zh.K., Aldzhambekova G.T. The use of action research in preparing future physics teachers for the development of functional literacy of students.....	348
Reginbayeva N., Nametkulova F. Methodological foundations of professionally-oriented physics education based on STEM education for future air transport specialists.....	365
Serikbayeva N., Orynbekova A., Tuyakova U. Methodology for developing digital competence of educational psychologists in modern education.....	385
Toiganbekova M.E., Kazhigalieva G.A. Aspects of creation and specification of educational texts for increasing the effectiveness of training.....	409
Shegebayeva G., Zhumasheva T., Nurbekova S. Prerequisites for the preparation of future educators for the creation of a health-educational environment based on nutriscology.....	422
Shishov S.E., Iovbak A.S., Verko Y.A. Integrated modular physics experiment as a means of organizing students' experimental activities in secondary school.....	443

ECONOMICS

Abdimoldayeva A., Madysheva A., Zhunussova G. Transformation of logistics cost accounting in the agro-industrial complex under digitalization.....	461
Abuova Zh., Duiskenova R., Kadyrbekova D. The concept of sustainable development of the hotel business based on digital transformation and environmental management.....	479
Amantay Mukhit, Kanabekova M., Oralbayeva Zh. Digitalization as a driver of Kazakhstan’s economic growth: econometric analysis and structural effects.....	494
Ashim N., Dzhrauova K., Kushenova M. Improving the management of agricultural subsidies: Kyzylorda region.....	511
Assemova R., Abdibekov S., Aitbayeva D. Energy efficiency and innovation in agriculture: empirical evidence from Southern Kazakhstan.....	535
Assanova Zh., Baimukhanova S., Konysbaeva G. Environmental accounting, ESG reporting and digitalization: impact on cost reduction and sustainable development.....	554
Baigelova A., Sadykova Zh., Epanchintseva S. Industrial economy transformation in Kazakhstan: structural shifts, digitalization and productivity growth.....	571
Beisekova Zh., Mutaliyeva A., Kunshigarova L. Transformation of entrepreneurial activity in Kazakhstan in 2000–2025.....	590
Beisenbayeva A., Kambarov B., Samenova N. Development of small and medium-sized enterprises in Almaty: ecosystem factors and structural dynamics.....	611
Bekisheva A., Beketova K., Dorohova N. Human resource management practices and employee perceptions in Kazakhstan’s civil service.....	629
Bissenbayeva S., Kireyeva A., Zhumaxanova K. Digitalization, government support and innovation activity: evidence from regional analysis in Kazakhstan.....	646
Em O.L., Kim D. Features of risk management in collective investment.....	665

Ibrayeva A., Kenesheva G., Arynova Zh.

Qualification mismatch in the labour market of an industrial region: a conceptual model and measurement mechanism.....684

Juman J., Mukhtarova K.S., Liao Z.

The modern model of China's economic cooperation with Central Asian countries.....701

Karakulova A., Bakirbekova A., Zhangirova R.

Improving the efficiency of digital transformation of agricultural enterprises: an empirical analysis of Kostanay region.....718

Kuralbayeva A.Sh., Issayeva G.K., Zhussipova E.E.

Energy-saving technologies in irrigated agriculture of Southern Kazakhstan: economic and environmental effects.....734

Naimanova Zh., Bakirbekova A., Kuralbayeva R.

Digital inequality and agricultural productivity: evidence from Southern Kazakhstan....749

Nartbayeva A., Dadabayeva D., Altuntas G.

Economic resilience of single-industry towns in Kazakhstan: a dynamic analysis of socio-economic indicators.....767

Nurlanuly A., Petrovčiková K., Shalbolova U.Zh.

Comparative analysis of aviation market development models in Kazakhstan and Slovakia.....785

Nyshanbayeva U., Moldashbayeva L., Urazbayeva Z.

Accounting and valuation of investment projects in digital tourism: an integrated approach.....801

Shegir G., Kerimova U., Kabi Sh.

The transition of the agro-industrial complex of the Almaty region to the production of value-added products.....819

Shiganbayeva N., Razakova D., Orlowska R.

Trade turnover between China and Kazakhstan in the context of contemporary analytical studies: factors, challenges, and risks.....840

Tuzubekova M., Zhunusova A., Kadirova N.

Analysis of SME support incentives in the manufacturing industry of the Republic of Kazakhstan.....857

Yeraliyeva Ya., Ruziyeva E., Alimbekova B.

Trend and structure of research on digital financial literacy: bibliometric approach.....877

Zhassan G., Taibek Zh., Imanova G.

Climate risk management in the banking sector: ESG-based global and Kazakhstani experience.....891

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Айтимбаев А.Т., Исаев М.С., Апендиев Т.А. Қазақстан тарихын жоғары оқу орындарында оқытуда архив материалдарын пайдаланудың ғылыми-әдістемелік мүмкіндіктері (1920–1950 жж. Оңтүстік Қазақстандағы саяси қуғын-сүргін құрбандары тағдырлары негізінде).....	19
Ахметова Г.С., Кабдушева А.Б., Мусина А.Б. Университет студенттерінің академиялық жазылымдағы қиындықтары мен оқу қажеттіліктеріне арналған сандық зерттеу.....	40
Ахметова Ж.А., Нұрғали С., Нурметова Д. Академиялық жазуды оқытуда сандық ресурстарды пайдаланудың педагогикалық негіздері.....	57
Бекболат Ж.Н., Жолмаханова А.Б., Сейфуллах Йылдырым Мұстафа Шоқай хаттарын зерттеушілік әдіс арқылы оқытудың теориялық негіздері.....	72
Берденкулова А.Ж., Жандавлетова Р.Б., Назарова Г.А. «Жайлы мектеп – қоғам – университет» серіктестігі негізінде білім сапасын арттырудың педагогикалық моделі.....	88
Ескендірова А.А., Касенова Н.Б., Ногоев Ю.Я. ЖИ арқылы жасалған мәтіндер мен кванттау технологиясы арқылы әзірленген мәтіндердің салыстырмалы талдауы.....	104
Жанысбекова Ш., Нурмаханова Ж., Акашева Ә. Прагматикалық құзіреттілікті қалыптастырудың өзекті мәселелері: контент-анализ нәтижелері бойынша зерттеу.....	121
Дүйсенова Г.А., Шындалиев Н.Т., Шадиев Р.Н. Дәстүрлі және виртуалды бағдарламалау білімінің салыстырмалы талдауы.....	136
Зулпыхар Ж.Е., Капанова Д.Е., Жилмагамбетова Р.З. Педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамытудың негізі ретінде қазіргі заманғы ресурстар мен технологиялар.....	153
Исаева А.А., Ананьева С.В. К. Паустовский шығармашылығындағы Қазақстан тақырыбының аксиологиялық интерпретациясы: жоғары оқу орнында оқытудың әдіснамалық тәсілдері.....	172
Кабжалелов К.Р., Қорғанбаева Ж.Қ., Нурахметова А.Р. Химияны оқыту барысында заманауи чат-боттар арқылы сыни ойлауды дамыту.....	190

Каженова Ж.С., Қыдыралина Л.М., Рахматулина З.Т. Оқушылардың инженерлік дағдыларын дамыту мәселелері.....	208
Калдарова А.К., Васкес М.А., Кульгильдинова Т.А. Студенттердің кәсіби-бағдарланған айтылым дағдыларын ChatGPT арқылы дамыту.....	229
Капбарова Г.Ш., Гюндогду А., Байдалиева Э.А. Тарихты оқыту әдістемесі: құзыреттілікке негізделген тәсілді қолданудың теориялық және практикалық негіздері.....	243
Кожыханова Л., Амирова А. Бастауыш сынып оқушыларының медиасауаттылығын дамыту перспективалары.....	260
Кужагулова Г.Е., Сыдыкова Р.Ш., Смаилова М.С. Көру қабілеті бұзылған білім алушыларды қазақтың лирикалық әндері арқылы ұлттық құндылықтарға тәрбиелеудің ерекшеліктері.....	278
Мархмадова Ж.Қ., Касымова Г.К., Өкенова Б. Педагог-психологтың цифрлық құзыреттілігін қалыптастыру және бағалаудың педагогикалық аспектілері.....	297
Матеева М.А., Ералин Қ., Буркитбаев Т. Болашақ көркем еңбек мұғалімдерін өнертанымдық өлкетануға даярлау.....	318
Маханов Н., Нишанова К. Музейлік білім беру негізінде оқушылардың танымдық құзыреттіліктерін дамыту (Оңтүстік Қазақстан мысалында).....	333
Мырзагерейқызы Г., Еркемова Ж.К., Алджамбекова Г.Т. Болашақ физика мұғалімдерін оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға даярлауда action research пайдалану.....	348
Регинбаева Н.А., Наметкулова Ф.Д. Болашақ әуе транспорты мамандарына физиканы STEM білім беру негізінде кәсіби-бағдарлы оқытудың әдістемелік негіздері.....	365
Серикбаева Н.Б., Орынбекова А.С., Туякова У.Ж. Қазіргі білім беруде педагог-психологтардың цифрлық құзыреттілігін дамыту әдістемесі.....	385
Тойғанбекова М.Е., Қажығалиева Г.А. Оқытудың тиімділігін арттыру үшін оқу мәтіндерін құру және нақтылау аспектілері.....	409

Шегебаева Г.У., Жумашева Т.С., Нурбекова С.М.

Болашақ тәрбиешілерді нутрициология негізінде денсаулық сақтау-білім беру ортасын құруға дайындаудың алғышарттары.....422

Шишов С.Е., Иовбак А.С., Верко Е.А.

Орта мектепте оқушылардың эксперименталдық қызметін ұйымдастыру құралы ретінде интеграцияланған модульді физика эксперименті.....443

ЭКОНОМИКА**Абдимолдаева А., Мадышева А., Жунусова Г.**

Цифрландыру жағдайында агроөнеркәсіптік кешендегі логистикалық шығындар есебін қайта құру.....461

Абуова Ж., Дүйсеннова Р., Кадырбекова Д.

Цифрлық трансформация және экологиялық басқару негізіндегі қонақ үй бизнесінің тұрақты даму тұжырымдамасы.....479

Әшім Н., Джрауова К., Кушенова М.

Ауылшаруашылығы субсидияларын басқаруды жетілдіру: Қызылорда облысы...494.

Мұхит Амантай, Кенабекова М., Оралбаева Ж.

Цифрландыру Қазақстанның экономикалық өсуінің драйвері ретінде: эконометрикалық талдау және құрылымдық әсерлер.....511

Асемова Р., Абдибеков С., Айтбаева Д.

Ауылшаруашылығындағы энергия тиімділігі және инновациялар: Оңтүстік Қазақстан бойынша эмпирикалық дәлелдер.....535

Асанова Ж., Баймуханова С., Қонысбаева Г.

Экологиялық есеп, ESG-есептілік және цифрландыру: шығындарды төмендетуге және орнықты дамуға әсері.....554

Байгелова А., Садыкова Ж., Епанчинцева С.

Қазақстандағы өнеркәсіп экономикасының трансформациясы: құрылымдық өзгерістер, цифрландыру және өнімділіктің өсуі.....571

Бейсекова Ж., Муталиева А., Куншигарова Л.

2000–2025 жылдары Қазақстандағы кәсіпкерлік қызметтің трансформациясы.....590

Бейсенбаева А., Қамбаров Б., Саменова Н.

Алматыда шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту: экожүйелік факторлар және құрылымдық динамика.....611

Бекишева А., Бекетова К., Дорохова Н.

Қазақстанның мемлекеттік қызметіндегі адам ресурстарын басқару тәжірибелері және қызметкерлердің қабылдауы.....629

Бисенбаева С., Киреева А., Жұмаксанова К.

Цифрландыру, мемлекеттік қолдау және инновациялық белсенділік:
Қазақстан өңірлерінің талдауы.....646

Эм О.Л., Ким Д.

Ұжымдық инвестициялардағы тәуекелдерді басқарудың ерекшеліктері.....665

Ибраева А., Кенешева Г., Арынова Ж.

Өнеркәсіптік өңірдің еңбек нарығындағы біліктілік сәйкессіздігі:
тұжырымдамалық модель және өлшеу тетігі.....684

Жұман Ж., Мұхтарова К.С., Ляо Чжан

Қытайдың Орталық Азия елдерімен экономикалық ынтымақтастығының
заманауи моделі.....701

Қаракұлова А., Бакирбекова А., Жангирова Р.

Ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының цифрлық трансформациясының
тиімділігін арттыру: Қостанай облысының эмпирикалық талдауы.....718

Құралбаева А.Ш., Исаева Г.К., Жусипова Э.Е.

Оңтүстік Қазақстанның суармалы ауыл шаруашылығындағы энергия үнемдеу
технологиялары: экономикалық және экологиялық тиімділік.....734

Найманова Ж., Бакирбекова А., Құралбаева Р.

Цифрлық теңсіздік және ауыл шаруашылығының өнімділігі:
Оңтүстік Қазақстан деректері.....749

Нартбаева А., Дадабаева Д., Алтунташ Г.

Қазақстан моноқалаларының экономикалық резиленттілігі: әлеуметтік-
экономикалық көрсеткіштердің динамикалық талдауы.....767

Нұрланұлы А., Петровчикова К., Шалболова У.Ж.

Қазақстан мен Словакияның авиациялық нарықтарының даму модельдерін
салыстырмалы талдау.....785

Нышанбаева Ұ., Молдашбаева Л., Уразбаева З.

Цифрлық туризмдегі инвестициялық жобаларды есепке алу және бағалау:
интеграцияланған тәсіл.....801

Шегір Г., Керимова У., Қаби Ш.

Алматы облысының агроөнеркәсіптік кешенінің қосылған құны бар өнім
өндіруге көшуі.....819

Шиганбаева Н., Разакова Д., Орловска Р.

Қытай мен Қазақстан арасындағы тауар айналымы: факторлар, мәселелер
және тәуекелдер.....840

Тузубекова М., Жунусова А., Кадирова Н. Қазақстан Республикасының өңдеу өнеркәсібіндегі шағын және орта бизнесті ынталандыруды талдау.....	857
Ералиева Я., Рузиева Э., Алимбекова Б. Цифрлық қаржылық сауаттылық бойынша зерттеулердің тенденциялары мен құрылымы: библиометриялық тәсіл.....	877
Жасан Г.Ж., Тайбек Ж.Қ., Иманова Г.А. Банк секторындағы климаттық тәуекелдерді басқару: ESG негізіндегі әлемдік және қазақстандық тәжірибе.....	891

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Айтимбаев А.Т., Исаев М.С., Апендиев Т.А. Научно-методические возможности использования архивных материалов при преподавании истории Казахстана в высших учебных заведениях (на примере судеб жертв политических репрессий в Южном Казахстане в 1920–1950 гг.).....	19
Ахметова Г.С., Кабдушева А.Б., Мусина А.Б. Количественное исследование проблем академического письма и образовательных потребностей студентов университета.....	40
Ахметова Ж.А., Нурғали С., Нурметова Д. Педагогические основы использования цифровых ресурсов в обучении академическому письму.....	57
Бекболат Ж.Н., Жолмаханова А.Б., Сейфуллах Йылдырым Теоретические основы обучения письмам М. Шокая исследовательским методом.....	72
Берденкулова А.Ж., Жандавлетова Р.Б., Назарова Г.А. Педагогическая модель повышения качества образования на основе партнёрства «комфортная школа – общество – университет».....	88
Дуйсенова Г.А., Шындалиев Н.Т., Шадиев Р.Н. Сравнительный анализ традиционного и виртуализированного обучения программированию.....	104
Ескенди́рова А.А., Касенова Н.Б., Ногоев Ю.Я. Сравнительный анализ текстов, созданных ИИ и текстов, разработанных с помощью технологии квантования.....	121
Жанысбекова Ш., Нурмаханова Ж., Акашева А. Актуальные проблемы формирования прагматической компетенции: исследование по результатам контент-анализа.....	136
Зулпыхар Ж.Е., Капанова Д.Е., Жилмагамбетова Р.З. Современные ресурсы и технологии как основа развития профессиональных компетенций педагогов.....	153
Исаева А.А., Ананьева С.В. Аксиологическая интерпретация казахстанской тематики в творчестве К. Паустовского: методологические подходы к преподаванию в вузе.....	172

Кабжалелов К.Р., Корганбаева Ж.К., Нурахметова А.Р. Развитие критического мышления с помощью современных чат-ботов при обучении химии.....	190
Каженова Ж.С., Кыдыралина Л.М., Рахматуллина З.Т. Проблемы развития инженерных навыков учащихся.....	208
Калдарова А.К., Васкез М.А., Кульгильдинова Т.А. Развитие профессионально ориентированных навыков устной речи студентов с использованием ChatGPT.....	229
Капбарова Г.Ш., Гюндогду А., Байдалиева Э.А. Методика преподавания истории: теоретические и практические основы применения компетентностного подхода.....	243
Кожуханова Л., Амирова А. Перспективы развития медиаграмотности среди учащихся начальной школы.....	260
Кужагулова Г.Е., Сыдыкова Р.Ш., Смаилова М.С. Особенности воспитания национальных ценностей у слабовидящих обучающихся через казахские лирические песни.....	278
Мархмадова Ж.К., Касымова Г.К., Окенова Б. Педагогические аспекты формирования и оценки цифровой компетентности педагогов-психологов.....	297
Матеева М.А., Ералин К., Буркитбаев Т. Подготовка будущих учителей художественного труда к искусствоведческому краеведению.....	318
Маханов Н., Нишанова К. Развитие познавательных компетенций учащихся на основе музейного образования (на примере Южного Казахстана).....	333
Мырзагерейкызы Г., Еркекова Ж.К., Алджамбекова Г.Т. Использование action research в подготовке будущих учителей физики к развитию функциональной грамотности учащихся.....	348
Регинбаева Н.А., Наметкулова Ф.Д. Методические основы профессионально-ориентированного обучения физике на основе STEM образования для будущих специалистов воздушного транспорта.....	365
Серикбаева Н.Б., Орынбекова А.С., Туякова У.Ж. Методика развития цифровой компетентности педагогов-психологов в современном образовании.....	385

Тойганбекова М.Е., Кажигалиева Г.А.

Аспекты создания и спецификации учебных текстов для повышения эффективности обучения.....409

Шегебаева Г.У., Жумашева Т.С., Нурбекова С.М.

Предпосылки подготовки будущих воспитателей к созданию здоровьесберегающей образовательной среды на основе нутрициологии.....422

Шишов С.Е., Иовбак А.С., Верко Е.А.

Интегрированный модульный физический эксперимент как средство организации экспериментальной деятельности учащихся в средней школе.....443

ЭКОНОМИКА**Абдимолдаева А., Мадышева А., Жунусова Г.**

Трансформация учета логистических затрат в агропромышленном комплексе в условиях цифровизации.....461

Абуова Ж., Дуйскенова Р., Кадырбекова Д.

Концепция устойчивого развития гостиничного бизнеса на основе цифровой трансформации и экологического менеджмента.....479

Ашим Н., Джрауова К., Кушенова М.

Совершенствование управления агросубсидиями: Кызылординская область.....494

Мухит Амантай, Канабекова М., Оралбаева Ж.

Цифровизация как драйвер экономического роста Казахстана: эконометрический анализ и структурные эффекты.....511

Асемова Р., Абдибеков С., Айтбаева Д.

Энергоэффективность и инновации в сельском хозяйстве: эмпирические данные Южного Казахстана.....535

Асанова Ж., Баймуханова С., Конысбаева Г.

Экологический учет, ESG-отчетность и цифровизация: влияние на снижение издержек и устойчивое развитие.....554

Байгелова А., Садыкова Ж., Епанчинцева С.

Трансформация промышленной экономики Казахстана: структурные сдвиги, цифровизация и рост производительности.....571

Бейсекова Ж., Муталиева А., Куншигарова Л.

Трансформация предпринимательской деятельности в Казахстане в 2000–2025 годах.....590

Бейсенбаева А., Камбаров Б., Саменова Н. Развитие малого и среднего предпринимательства в Алматы: экосистемные факторы и структурная динамика.....	611
Бекишева А., Бекетова К., Дорохова Н. Практики управления человеческими ресурсами и восприятие сотрудников в государственной службе Казахстана.....	629
Бисенбаева С., Киреева А., Жумаксанова К. Цифровизация, государственная поддержка и инновационная активность: региональный анализ Казахстана.....	646
Эм О.Л., Ким Д. Особенности управления рисками в сфере коллективных инвестиций.....	665
Ибраева А., Кенешева Г., Арынова Ж. Несоответствие квалификации на рынке труда промышленного региона: концептуальная модель и механизм измерения.....	684
Жуман Ж., Мухтарова К.С., Ляо Чжан Современная модель экономического сотрудничества Китая со странами Центральной Азии.....	701
Каракулова А., Бакирбекова А., Жангирова Р. Повышение эффективности цифровой трансформации сельскохозяйственных предприятий: эмпирический анализ Костанайской области.....	718
Куралбаева А.Ш., Исаева Г.К., Жусипова Э.Е. Энергосберегающие технологии в орошаемом сельском хозяйстве Южного Казахстана: экономические и экологические эффекты.....	734
Найманова Ж., Бакирбекова А., Куралбаева Р. Цифровое неравенство и продуктивность сельского хозяйства: данные из Южного Казахстана.....	749
Нартбаева А., Дадабаева Д., Алтунташ Г. Экономическая резилиентность моногородов Казахстана: динамический анализ социально-экономических показателей.....	767
Нурланулы А., Петровчикова К., Шалболова У.Ж. Сравнительный анализ моделей развития авиационных рынков Казахстана и Словакии.....	785
Нышанбаева У., Молдашбаева Л., Уразбаева З. Учет и оценка инвестиционных проектов в цифровом туризме: интегрированный подход.....	801

Шегир Г., Керимова У., Каби Ш.

Переход агропромышленного комплекса Алматинской области к производству продукции с добавленной стоимостью.....819

Шиганбаева Н., Разакова Д., Орловска Р.

Товарооборот Китая и Казахстана: факторы, проблемы и риски.....840

Тузубекова М., Жунусова А., Кадилова Н.

Анализ стимулирования малого и среднего бизнеса в обрабатывающей промышленности Республики Казахстан.....857

Ералиева Я., Рузиева Э., Алимбекова Б.

Тенденции и структура исследований цифровой финансовой грамотности: библиометрический подход.....877

Жасан Г.Ж., Тайбек Ж.Қ., Иманова Г.А.

Управление климатическими рисками в банковском секторе: стандарты ESG в мировом и казахстанском опыте.....891

SCIENTIFIC JOURNAL OF PEDAGOGY AND ECONOMICS

ISSN 1991-3494

Volume 2.

Number 420 (2026), 318-332

<https://doi.org/10.32014/2026.2518-1467.1161>

UDC: 378:7.03:371.13

IRSTI:14.35.00

© **Mateyeva M.***, **Yeralin K.**, **Burkitbaev T.**, 2026.

O. Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan.

E-mail: mateyeva.moldirl@okmpu.kz

TRAINING FUTURE TEACHERS OF ARTISTIC WORK FOR ART-HISTORICAL REGIONAL STUDIES

Mateyeva Moldir — Doctoral student of educational program 8D01407 – Training of Teachers in Fine Arts and Drafting. O. Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan, E-mail: mateyeva.moldirl@okmpu.kz, <https://orcid.org/0009-0001-8922-9121>;

Yeralin Kuandyk — doctor of pedagogical science, professor of the Department of Vocational Training and Fine Arts, O. Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan,

E-mail: Kuandykbei@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1669-0101>;

Burkitbaev Talgat — Candidate of Pedagogical Sciences of the Department of Vocational Training and Fine Arts, O. Zhanibekov South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan, E-mail: Talgat.62@inbox.ru, <https://orcid.org/0009-0000-5105-9975>.

Abstract. This article examines the training of future art teachers in the modern education system. This training goes beyond professional and subject-specific knowledge and focuses on developing their historical and cultural awareness, enhancing their aesthetic taste, and fostering their creative abilities. Therefore, art history and local history are a relevant area in teacher training. Incorporating art history, folk crafts, and local cultural heritage into the educational process not only enriches students' spiritual world but also enhances their professional competence. Furthermore, integrated learning using technological tools helps develop students' applied skills and abilities, comprehensively preparing them for their future professional careers. Research Objectives: The purpose of this study was to identify effective methods for training future art teachers based on art history and local history. Research Methods: The study utilized comprehensive methods to determine the effectiveness of training future art teachers in art and local history. A theoretical analysis of relevant research was conducted. A questionnaire was used to determine students' interest and level of professional preparation, and a pedagogical experiment compared initial (pre-test) and final (post-test) indicators. Study results. The study revealed increased student interest in art history and cultural studies: the proportion of students interested in local history materials increased from 43% to

79%; the use of elements of national art in creative works increased from 41% to 82%. Furthermore, the average overall student score increased from 56 to 84. The results confirm the effectiveness of the proposed methodology and demonstrate an improvement in the professional training and cultural and creative competence of future fine arts teachers.

Keywords: art-historical local studies, future teacher, professional training, national art, creative competence

For citations: Mateyeva M., Yeralin K., Burkitbaev T. Training future teachers of artistic work for art-historical regional studies. Scientific journal of pedagogy and economics, 2026. — No.2. — P. 318-332. DOI: <https://doi.org/10.32014/2026.2518-1467.1161>

© **Матеева М.А.***, **Ералин Қ.**, **Буркитбаев Т.**, 2026.

Ө. Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті,
Шымкент, Қазақстан.

E-mail: mateyeva.moldirl1@okmpu.kz

БОЛАШАҚ КӨРКЕМ ЕҢБЕК МҰҒАЛІМДЕРІН ӨНЕРТАНЫМДЫҚ ӨЛКЕТАНУҒА ДАЯРЛАУ

Матеева Молдир — 8D01407-Бейнелеу өнері және сызу педагогін даярлау», білім беру бағдарламасының докторанты, Ө. Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент, Қазақстан,

E-mail: mateyeva.moldirl1@okmpu.kz, <https://orcid.org/0009-0001-8922-9121>;

Ералин Куандык — педагогика ғылымдарының докторы, «Кәсіптік оқыту және бейнелеу өнері» кафедрасының профессоры, Ө. Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогика университеті, Шымкент, Қазақстан,

E-mail: kuandikbei@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1669-0101>;

Буркитбаев Талгат — педагогика ғылымдарының кандидаты, «Кәсіптік оқыту және бейнелеу өнері» кафедрасының оқытушысы, Ө. Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогика университеті, Шымкент, Қазақстан,

E-mail: Talгат.62@inbox.ru, <https://orcid.org/0009-0000-5105-9975>.

Аннотация. Қазіргі білім беру жүйесінде болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлау үдерісі тек кәсіби-пәндік біліммен шектелмей, олардың тарихи-мәдени санасын қалыптастыруға, эстетикалық талғамын жетілдіруге және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталуда. Осы тұрғыдан өнертанымдық өлкетану – мұғалімдерді даярлаудың өзекті бағыты болып табылады. Өнер тарихын, ұлттық колөнерді және жергілікті мәдени мұраны оқу үдерісіне енгізу студенттердің рухани дүниесін байытып қана қоймай, олардың кәсіби құзыреттілігін арттырады. Сонымен қатар, технологиялық құралдармен кіріктіре оқыту студенттердің қолданбалы дағдыларын дамытып, болашақ кәсіби қызметке жан-жақты даярлауға мүмкіндік береді. Зерттеу жұмысының мақсаты – болашақ көркем еңбек мұғалімдерін

өнертанымдық өлкетану негізінде даярлаудың тиімді жолдарын анықтау болып табылады. Зерттеу әдістері: зерттеу барысында болашақ көркем еңбек мұғалімдерін өнертанымдық өлкетануға даярлаудың тиімділігін анықтау үшін кешенді әдістер қолданылды. Алдымен тақырыпқа қатысты ғылыми еңбектерге теориялық талдау жүргізілді. Студенттердің қызығушылығы мен кәсіби даярлық деңгейін анықтау үшін сауалнама қолданылып, педагогикалық эксперимент барысында бастапқы (pre-test) және қорытынды (post-test) көрсеткіштер салыстырылды. Зерттеу нәтижесінде студенттердің өнертанымдық өлкетануға қызығушылығы артқаны анықталды: өлкетану материалдарына қызығушылық танытқан студенттердің үлесі 43%-дан 79%-ға дейін өсті; ұлттық өнер элементтерін шығармашылық жұмыстарда қолдану деңгейі 41%-дан 82%-ға жетті. Сонымен қатар, студенттердің орташа жалпы ұпайы 56-дан 84-ке дейін көтерілді. Бұл нәтижелер ұсынылған әдістеменің тиімділігін дәлелдеп, болашақ көркем еңбек мұғалімдерінің кәсіби даярлығы мен мәдени-шығармашылық құзыреттілігінің жоғарылағанын көрсетті.

Түйін сөздер: өнертанымдық өлкетану, болашақ педагог, кәсіби даярлық, ұлттық өнер, шығармашылық құзыреттілік

© Матеева М.А.*, Ералин К., Буркитбаев Т., 2026.

Южно-Казахстанский педагогический университет имени У. Жанибекова,
Шымкент, Казахстан.

E-mail: mateyeva.moldir1@okmpu.kz

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА К ИСКУССТВОВЕДЧЕСКОМУ КРАЕВЕДЕНИЮ

Матеева Молдир — докторант по образовательной программе 8D01407-«Подготовка педагога по изобразительному искусству и черчению», Южно-Казахстанского педагогического университета имени У. Жанибекова, Шымкент, Казахстан,

E-mail: mateyeva.moldir1@okmpu.kz, <https://orcid.org/0009-0001-8922-9121>;

Ералин Қуандық — доктор педагогических наук, профессор кафедры Профессионального обучения и изобразительного искусства, Южно-Казахстанский педагогический университет им. О. Жанибекова, Шымкент, Казахстан,

E-mail: Kuandikbei@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1669-0101>;

Буркитбаев Талгат — кандидат педагогических наук, преподаватель кафедры Профессионального обучения и изобразительного искусства, Южно-Казахстанский педагогический университет им. О. Жанибекова, Шымкент, Казахстан,

E-mail: Talgat.62@inbox.ru, <https://orcid.org/0009-0000-5105-9975>.

Аннотация. В статье рассматривается процесс подготовки будущих учителей искусств в современной системе образования, который не ограничивается формированием профессиональных и предметных знаний, а направлен на развитие историко-культурного сознания, совершенствование эстетического вкуса и раскрытие творческого потенциала обучающихся. В этой связи искусствоведение и краеведение выступают значимыми направлениями

подготовки педагогических кадров. Интеграция в образовательный процесс истории искусств, народных промыслов и регионального культурного наследия способствует не только обогащению духовного мира студентов, но и повышению их профессиональной компетентности. Кроме того, использование интегрированных подходов и современных технологических средств обучения обеспечивает развитие прикладных умений и навыков, а также способствует комплексной подготовке будущих учителей к профессиональной деятельности. Целью исследования является выявление эффективных подходов к подготовке будущих учителей искусств на основе интеграции искусствоведения и краеведения. В исследовании применён комплекс теоретических и эмпирических методов. Проведён анализ научной литературы по теме исследования, анкетирование для определения уровня интереса и профессиональной подготовки студентов, а также педагогический эксперимент, в рамках которого сопоставлялись предтестовые и посттестовые показатели. Результаты исследования показали значительное повышение интереса студентов к искусствоведению и культурологическим дисциплинам: доля обучающихся, проявляющих интерес к краеведческому материалу, увеличилась с 43% до 79%, а уровень использования элементов национального искусства в творческих работах - с 41% до 82%. Средний общий балл студентов также возрос с 56 до 84. Полученные результаты подтверждают эффективность предложенной методики и свидетельствуют о повышении уровня профессиональной подготовки и культурно-творческой компетентности будущих учителей изобразительного искусства.

Ключевые слова: художественно-познавательное краеведение, будущий учитель, профессиональная подготовка, национальное искусство, творческая компетентность

Кіріспе. Қазіргі білім беру жүйесінде болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлау үдерісі тек кәсіби-пәндік білім берумен шектелмей, олардың тарихи-мәдени санасын қалыптастыруға, эстетикалық талғамын жетілдіруге және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталуда. Осы тұрғыдан алғанда өнертанымдық өлкетану – болашақ мұғалімдерді даярлаудың ерекше мәнге ие құрамдас бөлігі. Өнер тарихын, ұлттық колөнерді және жергілікті мәдени мұраны оқу үдерісіне енгізу студенттердің рухани дүниесін байытып қана қоймай, олардың кәсіби рефлексиясын қалыптастырады (Kaminskienė et.al., 2022; Kim et.al., 2012). Өнертанымдық өлкетануды қазіргі заманғы технологиялармен кіріктіру студенттердің қолданбалы дағдыларын жетілдіруге, білімді тәжірибеде шығармашылықпен қолдана білуіне жол ашады. Бұл үдеріс болашақ педагогтерді заманауи білім беру кеңістігінің талаптарына бейімдеп, олардың ұлттық құндылықтар мен мәдени мұраға сүйене отырып кәсіби қызмет атқаруына мүмкіндік береді.

Сонымен бірге, педагогикалық даярлықта тек мазмұндық білім ғана емес, технологияны әдістемелік тұрғыдан тиімді пайдалану қабілеті де аса

маңызды. Осы ретте Shulman ұсынған «педагогикалық мазмұндық білім» ұғымын толықтыратын Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) үлгісі ерекше мәнге ие (Engel et.al., 2017; Hughes et.al., 2021). Бұл үлгі болашақ мұғалімдерге технологиялық құралдарды тарихи-мәдени контекспен ұштастыра қолдануға жағдай жасап, олардың кешенді кәсіби құзыреттілігін дамытуға мүмкіндік береді (Brinia, 2018; Vanada, 2017). Осыған сәйкес, зерттеу жұмысының басты мақсаты – болашақ көркем еңбек мұғалімдерін өнертанымдық өлкетануға даярлаудың ғылыми-әдістемелік негіздерін айқындау, технологияны тарихи-мәдени мазмұнмен кіріктірудің тиімді жолдарын ұсыну және осы үдерісті жүзеге асыруға бағытталған практикалық стратегияларды әзірлеу.

Әдеби шолу. Өнертанымдық өлкетану білім алушылардың мәдениет пен өнерді түсінуін тереңдетуде маңызды рөл атқарады. Зерттеулерде оның оқушылардың тарихи санасын қалыптастыруға, эстетикалық талғамын дамытуға және шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге ықпал ететіні көрсетілген (Kaminskienė et al, 2022; Kim et al, 2012). Басқа еңбектерде жергілікті тарихи-мәдени құндылықтарды өнер білімінде қолдану студенттердің кәсіби және тұлғалық дамуына оң әсер ететіні айтылады. Сонымен қатар, өнертанымдық өлкетану педагогтерді кәсіби рефлексияға бейімдеп, олардың өзгермелі білім беру жағдайына бейімделуіне ықпал етеді (Engel, 2017).

Өнер тарихының рөлі туралы ғылыми пікірталастар да өзекті болып қала беруде. Кейбір еңбектерде оны дәстүрлі лекция түрінде оқыту жеткіліксіз екені, керісінше студиялық ортада тәжірибелік тапсырмалармен кіріктіре оқыту тиімді болатыны дәлелденген (Hughes, 2021). Зерттеушілер пәнаралық және тәжірибеге негізделген әдістердің студенттердің кәсіби дербестігін арттырудағы маңызын атап өтеді (Brinia et al, 2018; Dawson, 2006; Koehler, et.al. 2013).

Сонымен қатар, педагогикалық дайындықта технологияны тиімді қолдану мәселесі маңызды орын алады. TPACK үлгісін дамыту арқылы мұғалімдер технологияны тек техникалық құрал ретінде емес, мазмұн мен әдістеме тұрғысынан үйлесімді қолдануға үйренеді (Hughes, 2021; Brinia et.al., 2018). Бұл бағытта теориялық білімнің жеткіліксіздігі, оны мазмұнмен және тәжірибемен толықтыру қажеттігі баса көрсетіледі (Vanada, 2017; Napitupulu et.al., 2024; Gayuur, 2021). Сонымен қатар, педагогикалық мазмұндық білімді кеңейтіп, технологиялық аспектіні енгізудің ғылыми негіздері ұсынылған (Engel, 2017). Алайда, технологияны енгізу барысында мұғалімдер арасында «change fatigue» және «knowledge insecurity» сияқты кедергілер байқалады (Kara, 2021). Бұл мәселелерді шешу үшін технологияны тарихи-көркем контексте қолданудың нақты үлгілері қажет. Мұндай тәсіл мұғалімдердің технологияға сенімін арттырып қана қоймай, олардың кәсіби дамуын да қолдайды (Özden et.al., 2024). Мұғалімдердің технологияны меңгеруі уақытты қажет етеді, сондықтан кәсіби өсу үдерісі үздіксіз жүргізілуі тиіс (Rashid, 2024).

Жобалық оқыту мен пәнаралық тәсілдерді қолдану өнертанымдық өлкетану мен технологияны кіріктіруде ерекше тиімді болып табылады. Зерттеулерде жергілікті өнер дәстүрлерін технологиямен байланыстыру арқылы студенттердің шығармашылық және зерттеушілік қабілеттері дамитыны дәлелденген. Сонымен бірге, жобалық оқыту мен бірлескен зерттеу жұмыстарын мұғалім даярлығына енгізудің маңызы көрсетілген. Мұғалімдерді кәсіби даярлаудың халықаралық тәжірибесінде технологиялық құзыреттілікті дамытуға баса назар аударылууда. Зерттеулерде болашақ мұғалімдердің цифрлық сауаттылығын дамыту және оны мазмұндық біліммен ұштастыру қажеттілігі қарастырылады (Ramakrishnan, et.al. 2020). Сонымен қатар, халықаралық еңбектерде білім беру саясатының жаңа талаптарын атап көрсетіп, мұғалімдерді даярлауда цифрлық дәуірге бейімделудің маңызы айқындалады.

Жалпы алғанда, әдебиеттерді талдау көрсеткендей, болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлауда өнертанымдық өлкетануды технологиялық құралдармен кіріктіру олардың кәсіби құзыреттілігін арттырудың пәрменді тәсілі болып табылады. Бұл бағыт мұғалімдерді тек технологияны қолданушы емес, оны тарихи-мәдени контексте шығармашылықпен үйлестіретін, жаңа оқу тәжірибесін жобалайтын кәсіби маман ретінде қалыптастыруға ықпал етеді.

Зерттеу материалдары және әдістері. Бұл зерттеу жұмысы болашақ көркем еңбек мұғалімдерін өнертанымдық өлкетануға даярлаудың ғылыми-әдістемелік негіздерін айқындауға бағытталды. Алдымен тақырыпқа қатысты ғылыми еңбектерді іріктеу жүргізілді. Әдебиеттерді таңдау барысында педагогика, өнертану, этнопедагогика, мәдениеттану және өлкетану салалары бойынша соңғы онжылдықтағы отандық және шетелдік деректер қамтылды. Іріктеу барысында Scopus, Web of Science, ERIC деректер қорлары пайдаланылып, кілт сөздер ретінде - «еңбек педагогтері», «өнертанымдық өлкетану», «болашақ педагог», «кәсіби даярлық», «ұлттық өнер», «шығармашылық құзыреттілік» терминдері алынды.

Сауалнама. Студенттердің өнертанымдық өлкетану бойынша бастапқы даярлық деңгейін, қызығушылықтарын және кәсіби құзыреттілігін анықтау үшін сауалнама жүргізілді. Сауалнамада өлкетану, ұлттық өнерді қолдану және шығармашылық қабілеттерге қатысты деректер жиналды.

Кесте 1 – Сауалнама сұрақтарының тізімі

Сауалнама сұрақтарының тізімі	
Өлкетануға қызығушылық	Мен туған өлкемнің тарихи-мәдени мұраларын зерттеуге қызығамын.
	Өлкетану материалдарын оқу сабақта пайдаланғанда сабақ қызықты болады.
	Өнертанымдық өлкетану кәсіби дамуыма оң әсер етеді.
	Өлкетану арқылы алған білімімді шығармашылық жұмыстарда қолдана аламын.
	Өнертанымдық өлкетану сабақтары болашақ мұғалім ретіндегі көзқарасымды кеңейтеді.

Ұлттық өнерді шығармашылықта қолдану	Шығармашылық тапсырмалар орындағанда ұлттық өнер элементтерін пайдаланамын.
	Қазақтың қолөнері мен сәндік өнерін меңгеру кәсіби шеберлігімді арттырады.
	Ұлттық өнерді сабақта қолдану студенттердің шығармашылық қабілетін дамытады.
	Ұлттық өнерді пайдалану арқылы ұлттық мәдениетті сақтауға үлес қосамын.
	Болашақ мұғалім ретінде шығармашылық жобаларда ұлттық өнерді міндетті түрде қолданамын.

Эксперименттік әдіс. Зерттеу барысында студенттердің бастапқы деңгейі (pre-test) анықталып, арнайы әдістемелік жұмыстар жүргізілгеннен кейін қорытынды деңгейі (post-test) қайта өлшенді. Бұл тәсіл енгізілген бағдарламаның тиімділігін тексеруге мүмкіндік берді.

Сандық және сапалық деректерді талдау.

Кесте 2 – Болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлауда өнертанымдық өлкетану мен тарихи-педагогикалық тәжірибелерге қатысты зерттеулердің салыстырмалы талдауы

Зерттеу	Зерттеу дизайны	Білім беру контексті	Оқыту тәсілі	Нәтижелер
Lewis, 2016	Оқыту әдістеріне бағытталған жағдайлық зерттеу	Магистратура деңгейіндегі курс ("Roots of Urban Education") – Нью-Йорк қаласындағы болашақ бейнелеу өнері мұғалімдері мен кітапханашылары үшін	Тереңдікке басымдық; Нью-Йорк қаласындағы мектептерді орынға негізделген зерттеу; тарихи ойлау дағдыларын дамытуға назар аудару	Зерттеу нәтижесі бойынша орынға негізделген оқыту мен тарихи ойлау дағдылары болашақ мұғалімдер үшін маңызды екендігі анықталды.
Powell және Lajevic, 2011	Сапалық жағдайлық зерттеу (2 жағдай)	Қалалық көркем еңбек мұғалімдерін даярлау; студенттердің тәжірибелік сабақтары	Тәжірибелік, серпінді, жауапты оқу бағдарламасы; өнер, материалдық мәдениет пен орынның интеграциясы; денелік және қатынастық таным	Зерттеу нәтижесі бойынша болашақ мұғалімдер оқу бағдарламасын органикалық, жауапты және орынға байланысты қайта қарастырады; оқыту денелік әрі қатынастық сипатқа ие; орындық тәжірибе маңызды.
Korzenik, 1985	Оқыту әдістеріне бағытталған жағдайлық зерттеу	Тарихи зерттеу курсы (Massachusetts Өнер колледжіндегі болашақ өнер мұғалімдері үшін)	Студентке бағдарланған, зерттеушілікке негізделген; материалдармен және артефактылармен тікелей жұмыс	Зерттеу студенттердің тарихи зерттеу әдістерін меңгергенін көрсетті; қолмен жасалатын, артефактқа негізделген зерттеу; күнделікті өмірмен байланысты тарих.

Zimmerman, 1994	Сипаттама-лық зерттеу/ әдеби шолу	Колледж және университет деңгейіндегі өнер мұғалімдерін даярлау бағдарламалары (жалпы сипатталған, нақтыланбаған контекст)	Көрсетілмеген	Зерттеу нәтижесі зерттеулердің жеткіліксіздігін көрсетті; пәндік мазмұнды қолдану мен сыртқы ықпалдарды талдауға бағытталған қосымша зерттеу қажеттігі айтылды.
-----------------	-----------------------------------	--	---------------	---

Алынған мәліметтер пайыздық көрсеткіштер мен орташа ұпайлар арқылы өңделді. Эксперимент нәтижелерінің айырмашылығы қарапайым статистикалық әдістер арқылы дәлелденді. Зерттеуге Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің көркем еңбек мамандығының студенттері қатысты. Алдымен олардың бастапқы даярлығы анықталып, кейін өнертанымдық өлкетану негізінде жүргізілген оқыту бағдарламасының әсері тексерілді.

Нәтижелер. Болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлауда өнертанымдық өлкетану мен тарихи-педагогикалық тәжірибелерге қатысты зерттеулердің салыстырмалы талдау

Көркем еңбек педагогтерін даярлау саласындағы зерттеулер өнертанымдық және тарихи-өлкетанулық білімнің маңыздылығын айқындайды. Әсіресе, білім алушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуда, ұлттық-мәдени құндылықтарды меңгеруде және кәсіби дағдыларын жетілдіруде орынға негізделген оқыту (place-based learning), тарихи зерттеу әдістері мен практикалық тәжірибелер кеңінен қолданылады. Жүргізілген зерттеулерде болашақ мұғалімдердің оқу бағдарламасын қайта пайымдауы, тарихи ойлау дағдыларын игеруі, артефактілермен жұмыс жасауы және білім беру үдерісінде ұлттық-мәдени байланыстарды пайдалана білуі басты назарда болған. Сонымен қатар, әдебиеттерде зерттеулердің жеткіліксіздігі, пәндік мазмұнды тәжірибелік тұрғыдан қолдану қажеттігі де ерекше атап өтілген.

Осы бағыттағы зерттеулер болашақ көркем еңбек мұғалімдерін кәсіби даярлауда өнертанымдық өлкетанудың маңызын айқындап, олардың шығармашылық, тарихи-мәдени ойлауын қалыптастырудың әдістемелік негізін құрайды. Әдебиеттерге жасалған талдау болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлауда өнертанымдық өлкетану мен тарихи-педагогикалық тәсілдердің ерекше маңызға ие екенін көрсетті. Зерттеулерде орынға негізделген оқыту әдістері болашақ мұғалімдердің тарихи ойлау дағдыларын дамытып, оқу бағдарламасын әлеуметтік-мәдени контекспен байланыстыруға ықпал ететіні айқындалды. Мұндай тәжірибелер білім алушылардың кәсіби даярлығын арттырумен қатар, ұлттық-мәдени құндылықтарды терең түсінуге мүмкіндік береді.

Жалпы, қарастырылған еңбектердің нәтижелері болашақ көркем

еңбек мұғалімдерін даярлау барысында тарихи-мәдени құндылықтарды меңгертудің, орынға негізделген және тәжірибелік оқыту әдістерін пайдаланудың маңыздылығын дәлелдейді. Сондай-ақ, бұл бағыт білім алушылардың кәсіби құзыреттілігін арттырып, олардың шығармашылық әрі зерттеушілік дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретіні анықталды. Көркем еңбек педагогтерін даярлаудың педагогикалық негіздері. Болашақ көркем еңбек мұғалімдерін өнертанымдық өлкетануға даярлау теориясының іргетасы бірнеше ғылым салаларының тоғысында қалыптасады. Бұл бағыт педагогика, өнертану, этнопедагогика, мәдениеттану және өлкетану ғылымдарының өзара ықпалдастығы негізінде дамиды. Әрбір ғылым саласы болашақ педагогтің кәсіби даярлығына өзіндік үлес қосады. Мәселен, педагогика ғылымы мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін, әдістемелік және тәрбиелік шеберлігін қалыптастыруға бағытталса, өнертану ғылымы ұлттық және әлемдік өнердің заңдылықтарын, бейнелеу мен қолөнердің теориялық негіздерін түсіндіреді. Этнопедагогика мен мәдениеттану халықтың тұрмыс-салты, дәстүрі мен әдет-ғұрпы арқылы мәдени-рухани құндылықтарды дәріптеуге негіз болады. Ал өлкетану туған өлкенің табиғи-географиялық ерекшелігін, тарихи-мәдени мұраларын зерделеу арқылы білім алушының туған жерге сүйіспеншілігін арттырып, елжандылық сезімін қалыптастырады.

Педагогикалық теория. Педагогика ғылымы болашақ мұғалімдерді даярлаудың іргелі әдіснамалық негізін құрайды. Әсіресе көркем еңбек педагогін даярлау үдерісінде педагогикалық теория кәсіби құзыреттілік пен тұлғалық қалыптасудың басты тірегіне айналады. Кәсіби құзыреттіліктің қалыптасуы – педагогикалық теорияның негізгі міндеттерінің бірі. Болашақ мұғалім:

- әдістемелік тұрғыдан сабақ жоспарын ғылыми негізде құра білуге;
- оқытуда заманауи технологияларды (цифрлық құралдар, интерактивті әдістер, мультимедиялық ресурстар) тиімді пайдалануға;
- оқушылардың шығармашылық қабілетін ашуға, жеке дара ерекшеліктерін ескеріп, сараланған тапсырмалар ұсынуға машықтанады.

Оқыту әдістемесін жетілдіру – педагогикалық теорияның келесі маңызды бағыты. Мұнда көркем еңбек сабақтарына:

- ұлттық өнер туындыларын, дәстүрлі қолөнер үлгілерін кіріктіру;
- жергілікті табиғи және мәдени ресурстарды оқу материалы ретінде пайдалану;
- пәнаралық байланыс орнату (тарих, этнография, әдебиет, мәдениеттану пәндерімен сабақтастыру) арқылы оқу үдерісін байыту басты назарда болады. Бұл болашақ мұғалімнің әдістемелік даярлығын кеңейтіп, оқыту сапасын арттырады.

Тәрбиелік қағидаттар да педагогикалық теорияның маңызды құрамдас бөлігі. Мұнда:

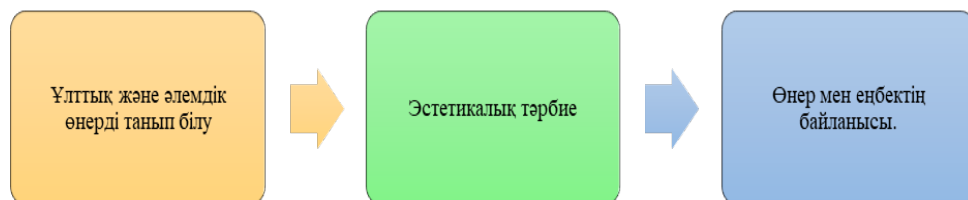
- ұлттық құндылықтарға құрметпен қарау, тарихи-мәдени мұраларды дәріптеу;

– шығармашылық еркіндікті қолдау, оқушының өзін-өзі көрсетуіне мүмкіндік беру;

– еңбекқорлық пен жауапкершілікке тәрбиелеу қағидаттары басшылыққа алынады.

Сонымен қатар, педагогикалық теория ізгілендіру және тұлғалық-бағдарлық оқыту принциптеріне сүйенеді. Бұл болашақ көркем еңбек мұғалімінің тек білім беруші ғана емес, оқушының рухани-мәдени дамуына ықпал ететін тәлімгер болуын қамтамасыз етеді.

Өнертаным – болашақ көркем еңбек педагогінің дүниетанымдық көзқарасын қалыптастырып, эстетикалық мәдениетін жетілдіретін басты теориялық бағыттардың бірі. Ол студенттердің ұлттық және әлемдік өнерді жүйелі түрде танып-білуіне, көркемдік талғамын дамытуға, шығармашылық қабілеттерін шыңдауға мүмкіндік береді.

Сурет 1 — Өнертанымдық теорияның негізгі бағыттары

Ұлттық және әлемдік өнерді танып білу болашақ мұғалімнің мәдени-рухани дамуының іргетасын қалайды. Студенттер қазақ халқының дәстүрлі қолөнерін – зергерлік бұйымдарды, кілем тоқу, ағаш өңдеу, кесте тігу сияқты сәндік-қолданбалы өнер түрлерін меңгеріп, олардың шығу тарихын, маңызын зерттейді. Сонымен қатар, ұлттық өнердің ерекшелігін талдау арқылы халықтың дүниетанымы мен мәдени құндылықтарын түсінеді. Әлемдік өнер тарихындағы негізгі стильдер мен бағыттарды (антикалық өнер, Қайта өрлеу дәуірі, классицизм, модерн, авангард және т.б.) зерделей отырып, студент көркемдік дамудың эволюциясын ұғынады. Бұл оның ой-өрісін кеңейтіп, мәдениетаралық байланыстарды бағалауға мүмкіндік береді.

Эстетикалық тәрбие – өнертанымдық даярлықтың ажырамас бөлігі. Өнер туындыларын талдау арқылы студент олардың мазмұнын, көркемдік ерекшелігін терең түсінеді, нәтижесінде ойлау мәдениеті дамиды. Әсемдікті сезіну, шығармашылық ойлау, бейнелік қабылдау дағдылары қалыптасады. Эстетикалық тәрбие алған студент өз ортасына мәдениет үлгісін көрсете отырып, болашақта оқушылардың да көркемдік-шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ете алады.

Өнер мен еңбектің байланысы – көркем еңбек пәнінің басты ерекшелігі. Өнертанымдық тұрғыдан алғанда, көркем еңбек тек қана шеберлік пен қолөнер процесі емес, сонымен қатар шығармашылық ойдың жемісі ретінде танылады. Жасалған әрбір бұйым белгілі бір эстетикалық мәнге ие өнер

туындысы болып есептеледі. Осы арқылы студенттер еңбекті тек тұрмыстық қажеттілік тұрғысынан ғана емес, мәдени-эстетикалық қырынан бағалауға үйренеді. Өнертанымдық теория болашақ көркем еңбек педагогінің кәсіби даярлығында ерекше орын алады. Ол студенттің эстетикалық мәдениетін қалыптастырып, ұлттық өнерді құрметтеуге, әлемдік мәдени мұраларды бағалауға үйретеді. Сонымен бірге шығармашылық ойлау қабілетін дамытып, еңбек пен өнердің тұтастығын түсінуге жол ашады. Өлкетану теориясы болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлауда ұлттық-мәдени тамырмен сабақтас, практикалық маңызы зор бағыт болып табылады. Ол студенттің туған жерге деген сүйіспеншілігін қалыптастырып қана қоймай, ұлттық құндылықтарды тануға, мәдени мұраны сақтауға және оны педагогикалық үдерісте тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Кесте 3 – Өлкетану теориясының бағыттары, мазмұны және нәтижелері

Бағыт	Мазмұны	Нәтижесі
Тарихи-мәдени құндылықтарды зерттеу	Ескерткіштер, қолөнер орталықтары, жергілікті материалдар	Білім алушының өлкетану білімі артады
Оқу-тәрбие үдерісіне енгізу	Жергілікті материалды пайдалану, ұлттық бұйымдарды жасау	Білім алушылардың ұлттық өнерге қызығушылығы дамиды
Өлкелік ерекшелікті сақтау	Өлке мәдениетін насихаттау, шығармашылық жұмыстар	Ұлттық дәстүр сабақтастығы қамтамасыз етіледі.

Өлкетану теориясының негізгі бағыттары үш қырды қамтиды: тарихи-мәдени құндылықтарды зерттеу, оқу-тәрбие үдерісіне енгізу және өлкелік ерекшелікті сақтау мен дамыту.

Біріншіден, тарихи-мәдени құндылықтарды зерттеу болашақ көркем еңбек педагогінің өлкетану білімін арттыруға бағытталған. Білім алушылар аймақтардағы сәулет ескерткіштерін, қолөнер орталықтарын, белгілі шеберлердің еңбектерін, сондай-ақ жергілікті табиғи материалдарды зерделей отырып, ұлттық мұраға деген қызығушылығын арттырады.

Екіншіден, өлкетану материалдарын оқу-тәрбие үдерісіне енгізу көркем еңбек сабақтарының мазмұнын байытады. Жергілікті материалдарды пайдалану, ұлттық бұйымдарды жасау әдістерін үйрету және халық өнерін насихаттау арқылы білім алушылардың ұлттық өнерге қызығушылығы дамып, олардың шығармашылық қабілеттері шыңдалады.

Үшіншіден, өлкелік ерекшелікті сақтау мен дамыту білім алушылардың кәсіби даярлығында ерекше орын алады. Олар туған өлкесінің мәдениетін насихаттап, дәстүрлі өнерді шығармашылық жұмыстарда қолдануға дағдыланады. Бұл олардың патриоттық сезімін қалыптастырып қана қоймай, ұлттық мәдениетті сақтау мен дамытуға үлес қосуына ықпал етеді.

Осылайша, өлкетану теориясының үш бағыты болашақ педагогтің кәсіби құзыреттілігін арттырып, ұлттық мәдениетті тану, сақтау және дамыту ісінде маңызды рөл атқарады.

Болашақ көркем еңбек мұғалімдерінің өнертанымдық өлкетану даярлығын бағалау

Зерттеу жұмысы болашақ көркем еңбек мұғалімдерінің өнертанымдық өлкетану бойынша қызығушылығын және кәсіби даярлық деңгейін анықтауға бағытталды. Бұл мақсатта сауалнама әдісі қолданылды. Зерттеуге университеттің көркем еңбек мамандығында оқитын студенттері қатысты.

Алдымен олардың бастапқы деңгейі (экспериментке дейін) айқындалып, кейін арнайы әдістемелік жұмыс жүргізілген соң қорытынды көрсеткіштері (эксперименттен кейін) қайта өлшенді. Жиналған деректер пайыздық көрсеткіштер мен орташа ұпайлар арқылы өңделіп, 4-кестеде ұсынылды.

Кесте 4 – Білім алушылардың сауалнама нәтижелері

Көрсеткіштер	Экспериментке дейін	Эксперименттен кейін
Өлкетануға қызығушылық танытқан студенттер	43 %	79 %
Ұлттық өнерді шығармашылықта қолдану	41 %	82 %
Орташа жалпы ұпай	56 балл	84 балл

Болашақ көркем еңбек мұғалімдерінің өнертанымдық өлкетану даярлығында айтарлықтай оң өзгерістер байқалды. Экспериментке дейін студенттердің небәрі 43%-ы өлкетану материалдарына қызығушылық танытқан болса, зерттеу соңында бұл көрсеткіш 79%-ға дейін өсті. Сол сияқты, ұлттық өнер элементтерін шығармашылық жұмыстарда қолдану деңгейі бастапқыдағы 41%-дан қорытындыда 82%-ға артты.

Орташа жалпы ұпай көрсеткіші де айқын өсу динамикасын көрсетті: экспериментке дейін студенттердің орташа балы 56 болса, эксперименттен кейін ол 84-ке жетті. Бұл деректер болашақ мұғалімдерді өнертанымдық өлкетану арқылы даярлау әдістемесінің тиімділігін дәлелдеп, олардың кәсіби құзыреттілігінің артқанын көрсетеді.

Зерттеу нәтижелері болашақ көркем еңбек мұғалімдерін өнертанымдық өлкетану негізінде даярлаудың маңыздылығын айқын көрсетті. Жүргізілген жұмыс барысында студенттердің туған жердің тарихи-мәдени мұрасына деген қызығушылығы артып, ұлттық өнер элементтерін шығармашылық тапсырмаларда пайдалану деңгейі едәуір өсті. Орташа көрсеткіштердің айқын жақсаруы бұл әдістемелік жүйенің тиімділігін дәлелдеп, болашақ мұғалімдердің кәсіби даярлығы мен мәдени-шығармашылық құзыреттілігінің жоғарылағанын көрсетті.

Жалпы алғанда, өнертанымдық өлкетануға негізделген даярлық болашақ педагогтердің кәсіби қалыптасуын қамтамасыз етіп қана қоймай, олардың ұлттық мәдениетті дәріптеуші әрі сақтаушы тұлға ретінде дамуына ықпал ететіні анықталды. Бұл тәсіл заманауи білім беру жүйесінде болашақ мұғалімдерді даярлаудың өзекті бағыты болып табылады.

Талқылау. Бұл зерттеудің нәтижелері бастапқыда қойылған зерттеу

сұрақтары мен теориялық негіздерге сүйене отырып талқыланды. Алынған мәліметтер болашақ мұғалімдерді даярлауда өнер тарихына негізделген өлкетануды технологиялық құзыреттермен кіріктірудің айрықша әлеуетін көрсетеді. Мұндай пәнаралық тәсіл педагогикалық тәжірибелерді байытып қана қоймай, студенттердің оқу үдерісіне белсенді қатысуын арттырып, оқытудың контекстуалды әрі мағыналы болуына ықпал ететіні анықталды.

Зерттеу барысында технологияны кіріктірудің басты жетістігі ретінде студенттердің трансформативті оқу тәжірибелері байқалды. Болашақ мұғалімдер оқыту үдерісінде технологияны қолдану туралы бастапқы көзқарастарын қайта қарастырып, оны тек құрал ретінде емес, педагогикалық өзгерістерге жол ашатын және оқушылардың танымдық белсенділігін арттыратын ресурс ретінде қабылдай бастады. Бұл жағдай олардың технологияны қолданудағы өзіндік тиімділігін (self-efficacy) дамытуға тікелей әсер етті. Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері технологиялық құзыреттіліктің тек құралды меңгерумен шектелмейтінін, мұғалім үшін оның педагогикалық құндылығын терең түсіну қажет екенін айғақтайды. Бұл тұжырым Lambert пен Lane еңбектерінде атап өтілгендей, технологияны білім беру үдерісінің өзгеріс тетігі ретінде қарастыруды талап етеді.

Алайда зерттеу барысында белгілі бір қиындықтар да кездесті. Біріншіден, институционалдық қолдаудың жеткіліксіздігі технологияны тиімді енгізуге елеулі кедергі болды. Тек жеке мұғалімнің құзыреттілігі жеткіліксіз, оған қолайлы жүйелік инфрақұрылым, материалдық-техникалық база және әдістемелік қолдау қажет. Бұл Panakaje және әріптестері атап өткендей, білім беру мекемелерінде инновация мен ынтымақтастық мәдениетін қалыптастырудың қажеттілігін көрсетеді. Жалпы, зерттеу нәтижелері болашақ мұғалімдерді даярлау бағдарламаларында пәнаралық тәсілдерді енгізудің маңыздылығын және технологияны оқыту тәжірибесіне тиімді кіріктіру үшін институционалдық қолдау мен педагогикалық түсініктің қатар дамуы қажет екенін айқындайды. Мұндай жағдай ғана білім беру үдерісін заманауи талаптарға сай жаңғыртып, болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін нығайта алады.

Қорытынды. Жүргізілген зерттеу нәтижелері болашақ көркем еңбек мұғалімдерін өнертанымдық өлкетану негізінде даярлау олардың кәсіби және мәдени-шығармашылық құзыреттілігін дамытуда аса маңызды рөл атқаратынын айқын көрсетті. Зерттеу барысында студенттердің туған өлкенің тарихи-мәдени мұрасына деген қызығушылығы айтарлықтай артып, ұлттық өнер элементтерін шығармашылық жұмыстарда пайдалану деңгейі екі есеге жуық өсті. Орташа жалпы ұпайдың 56-дан 84-ке дейін көтерілуі қолданылған әдістемелік жүйенің тиімділігін нақты дәлелдейді. Өнертанымдық өлкетануды педагогикалық даярлық үдерісіне енгізу студенттердің рухани дүниесін байытып қана қоймай, олардың кәсіби құзыреттілігін, тарихи-мәдени ойлауын және шығармашылық қабілеттерін жетілдіреді. Сонымен қатар, ұлттық

өнерді заманауи технологиялармен кіріктіре оқыту студенттердің қолданбалы дағдыларын дамытып, білім беру кеңістігінің өзгермелі талаптарына бейімделуіне мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелері болашақ педагогтерді даярлауда тек кәсіби-пәндік біліммен шектелмей, оларды ұлттық құндылықтарды сақтаушы және шығармашылық әлеуетті дамытуға бағытталған тұлға ретінде қалыптастырудың қажеттілігін дәлелдеді. Институционалдық қолдау, инновациялық әдістемелер және пәнаралық тәсілдер болашақ көркем еңбек мұғалімдерін даярлаудың табысты жүзеге асуына ықпал етеді.

Осылайша, өнертанымдық өлкетану болашақ педагогтердің кәсіби дамуы мен ұлттық мәдениетті дәріптеуіне негіз болатын пәрменді бағыт болып табылады. Бұл тәсіл заманауи білім беру жүйесінде шығармашыл, кәсіби құзыретті және рухани бай мұғалімдерді қалыптастырудың кепілі екені анықталды.

References

- Brinia V., Giannimara R., Psoni P., & Stamatakis G. (2018) Teacher Education through Art: How to Teach Social Sciences through Artwork – The Student-Teachers' Views. *Global Journal of Educational Studies*, 4(1). — 57 p. <https://doi.org/10.5296/gjes.v4i1.12607> (in Eng.)
- Dawson K. (2006) Teacher Inquiry. *Journal of Research on Technology in Education*, 38(3). — 265 p. <https://doi.org/10.1080/15391523.2006.10782460> (in Eng.)
- Engel B. (2017) Potential of Aesthetic Experiences in the Field of Teacher Education. In De Gruyter eBooks. —133 p. De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110528329-022> (in Eng.)
- Gayyur T.S. (2021) Exploring TPACK skills of prospective teachers and challenges faced in digital technology integration in Pakistan. *Journal of Development and Social Sciences*, 2. — 226 p. [https://doi.org/10.47205/jdss.2021\(2-iv\)19](https://doi.org/10.47205/jdss.2021(2-iv)19) (in Eng.)
- Hughes B. (2021) Imaginary museums: A new approach to the learning and assessment of design history. https://doi.org/10.21606/drs_lxd2021.02.219 (in Eng.)
- Kaminskienė L., Järvelä S., & Lehtinen E. (2022) How does technology challenge teacher education? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 19(1). <https://doi.org/10.1186/s41239-022-00375-1> (in Eng.)
- Kim C., Kim M.K., Lee C.-J., Spector J.M., & DeMeester K. (2012) Teacher beliefs and technology integration. *Teaching and Teacher Education*, 29. — 76 p. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2012.08.005> (in Eng.)
- Koehler M.J., Mishra P., & Cain W. (2013) What is Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK)? *Journal of Education*, 193(3). —13 p. <https://doi.org/10.1177/002205741319300303> (in Eng.)
- Kara S. (2021) An Investigation of Technological Pedagogical and Content Knowledge (TPACK) Competencies of Pre-Service Visual Arts Teachers. *International Journal of Technology in Education*, 4(3). — 527 p. <https://doi.org/10.46328/ijte.184>
- Korzenik D. (1985) Doing historical research. *Art Education*, 38(3), 33–39. <https://doi.org/10.2307/3193006> (in Eng.)
- Lewis, H. (2016). Future teachers and historical habits of mind: A pedagogical case study. *History of Education Quarterly*, 56(1). — P. 96–120. <https://doi.org/10.1111/hoeq.12106> (in Eng.)
- Napitupulu M.H., Muddin A., Bagiya B., Diana S., & Rosyidah N.S. (2024) Teacher Professional Development in the Digital Age: Strategies for Integrating Technology and Pedagogy. *Global International Journal of Innovative Research*, 2(10). — 2382 p. <https://doi.org/10.59613/global.v2i10.334> (in Eng.)
- Özden Ş.Y., Yang H., Wen H., & Shinas V.H. (2024) Reflections from a teacher education course

built on the TPACK framework: Examining the impact of the technology integration planning cycle on teacher candidates' TPACK development and practice. *Social Sciences & Humanities Open*, 9. — 100869 p. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.100869> (in Eng.)

Powell K., & LaJevic L. (2011) Emergent places in preservice art teaching: Lived curriculum, relationality, and embodied knowledge. *The Journal of Social Theory in Art Education*, 31. — P. 267–287. <https://doi.org/10.1080/00393541.2011.11651704> (in Eng.)

Rashid A. (2024) Untitled. <https://doi.org/10.55277/researchhub.vq5dnd6h> (in Eng.)

Ramakrishnan R., Salleh N.M., & Alias A. (2020) The Level of Special Education Teachers' Technological Pedagogy and Content Knowledge, Teaching Style, Self-efficacy and Competency. *Universal Journal of Educational Research*, 8. — 89 p. <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.082111> (in Eng.)

Vanada D.I. (2017) Teaching for the Ambiguous, Creative, and Practical: Daring to be A/R/ Tography. *Art/Research International: A Transdisciplinary Journal*, 2(1). — 110 p. <https://doi.org/10.18432/r27h09> (in Eng.)

Zimmerman E. (1994) Current research and practice about pre-service visual art specialist teacher education. *Studies in Art Education*, 35(2). — P. 79–89. <https://doi.org/10.1080/00393541.1994.11650456> (in Eng.)

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the Central Asian Academic Research Center LLP

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the journals of the Central Asian Academic Research Center LLP implies that the described work has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The Central Asian Academic Research Center LLP follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the Cross Check originality detection service <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/ or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the Central Asian Academic Research Center LLP.

The Editorial Board of the Central Asian Academic Research Center LLP will monitor and safeguard publishing ethics.

Requirements for articles design for publication in the journal are available on the websites:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Managing Editor: A.Shormakova

Editors: D.S. Alenov, M.Konyrbekov

Computer layout: G.D. Zhadyranova

Подписано в печать 27.04.2026.

46,0 п.л.

Заказ 2.